

Osnivanje jednog naučno-istraživačkog centra za mljekarstvo postala je hitna potreba. Druge republike su u tom pogledu pretekle Hrvatsku. U NR Sloveniji postoji dobro uređena Mljekarska škola u Kranju, te veliki novi laboratoriji, po opsegu poput nekog mljekarskog zavoda, kod gradske mljekare u Ljubljani. U NR Srbiji je pred dovršenjem kraj Zemuna najveći mljekarski zavod u zemlji, Instituta za mljekarstvo FNRJ, zatim postoji još dobro uređen Zavod za mljekarstvo Poljoprivrednog fakulteta u Zemunu.

Smatramo, da kod nas ne bi imalo smisla osnivati neki novi mljekarski institut. Bilo bi potrebno, a to bi bilo ujedno i najjeftinije i dalo najbrže realnu korist, dodijeliti sredstva za proširenje sadašnjeg Zavoda za laktologiju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta. Tome bi se zavodu moglo dodijeliti nekoliko stručnjaka na rad, koje bi plaćala mljekarska industrija i zadružni savezi. Oni bi radili na praktičnim zadacima mljekarstva pod vodstvom rukovodioca zavoda.

Postoji čitav niz problema i zadataka koje hitno treba rješavati. Stručnjaci kod Zavoda radili bi na proizvodnji čistih kultura u mljekarstvu (koje sada proizvodi Zavod za laktologiju), te bi u pojedinim mljekarama davali instrukcije kod uvođenja čistih kultura kod proizvodnje maslaca, sireva, jogurta i dr. Oni bi ispitivali uzroke kvarenja mliječnih proizvoda, te davali praktične upute za njihovo otklanjanje, vršili bi ispitivanje neistraženih domaćih mliječnih proizvoda i drugo.

Radom ovakvog naučno-istraživačkog centra uštedilo bi se našoj privredi mnogo miliona dinara.

Ing. Ante Petričić

Organizacija poljoprivredne službe i mjesto poljoprivrednih stručnjaka

(Osvrt na Prvi kongres poljoprivrednih inženjera i tehničara Jugoslavije)

Od 18.—20. studenog 1957. godine održan je u Beogradu Prvi kongres poljoprivrednih inženjera i tehničara Jugoslavije. Između 16 glavnih referata održanih na Kongresu, ing. Borislav Novaković, ing. Budimir Radenković i ing. Milorad Gojković pripremili su referat »Poljoprivredna služba i mjesto poljoprivrednih stručnjaka«, gdje su na lijep način prikazali hijerarhijsku ljestvicu organizacije poljoprivredne službe: Naučno-istraživačka (Instituti) — Poljoprivredno-savjetodavna (Centar i poljoprivredne stanice) — Proizvođačke organizacije.

Ovako postavljena organizacija poljoprivredne službe izgleda kao recept, kojega se svi poljoprivredni inženjeri i tehničari Jugoslavije moraju pridržavati i jedino u ovom pravcu djelovati. Međutim, u spomenutom referatu nije ušla u ljestvicu organizacije poljoprivredne službe — prerađivačka industrija, što smatram propustom, obzirom na njenu ulogu u unapređenju poljoprivredne proizvodnje. Dr. Vlastimir Crnčević naglasio je u svom referatu da »izgradnja prerađivačke industrije može biti od presudnog značaja za razvitak proizvodnje sirovina u pojedinim sirovinskim rajonima«. Ovo mišljenje je ispravno, pogotovo za dalmatinske prilike, gdje se radi o velikoj usitnjenosti i rascjepkanosti i onako sitnog posjeda.

Poznato je, da je organizacija poljoprivrednih stanica — najniže karike poljoprivredne savjetodavne službe — drukčije organizirana u Sloveniji, drukčije u Hrvatskoj, a drukčije u Srbiji. A sigurno je, da se organizacija i rad poljoprivrednih stanica razlikuju i unutar pojedine republike, prema specifičnim prilakama proizvodnog rajona u kojem te stanice djeluju. U NR Hrvatskoj, na pr. Sjeverna Hrvatska i Dalmacija predstavljaju kontrast, gdje se organizacija poljoprivredne službe ne može riješiti po nekom općem receptu,

već jedino prilagodavanjem zemljišnim, klimatskim i ostalim faktorima koji su presudni za unapređenje poljoprivredne proizvodnje jedne određene grane.

Svi poljoprivredni inženjeri i tehničari teže da unaprede poljoprivrednu proizvodnju, samo treba naći pravi put da se dođe do određenog cilja. Uporedo s unapređenjem poljoprivredne proizvodnje treba mijenjati i društvene odnose na selu. Sadašnja materijalna osnova omogućava veću proizvodnju, ali ujedno traži i brže mijenjanje odnosa, koji danas koče jači napredak proizvodnje. Jedan od najbitnijih elemenata za mijenjanje društvenih odnosa na selu jest kooperacija socijalističkog sektora s individualnim proizvođačima, a od osnovnih uvjeta kooperacije kao faktora unapređenja poljoprivredne proizvodnje i mijenjanja društvenih odnosa na selu, jest mehanizacija. Mehanizacija poljoprivrede — naročito u obradi — ne može se primijeniti u Dalmaciji, posebno u dubrovačkom kotaru u onom omjeru kao u žitorodnim krajevima Jugoslavije. U našim, dubrovačkim prilikama, može doći do mehanizacije u njezi i zaštiti bilja i preradi poljoprivrednih proizvoda (grožđe, smokve, masline, aromatsko i ljekovito bilje, duhan i t. d.).

Prerada poljoprivrednih proizvoda je danas uglavnom sitno-posjednička, individualna, kod čega je kvalitet — obzirom na sirovinu — u većini slučajeva vrlo slab. Kooperacija kroz mehanizaciju u preradi, kroz prerađivačku poljoprivrednu industriju u našim prilikama je mnogo važnija nego kroz mehanizaciju u obradi. Po mom mišljenju tu je glavno polje rada poljoprivrednih inženjera i tehničara i plodovi takvoga rada ne mogu biti bez povoljnih rezultata. Kroz velike i moderne vinarije, etivažnice, uljarne, poduzeća za otkup i preradu aromatsko-ljekovitog bilja moguće je ozbiljno unaprediti dotične poljoprivredne grane i mijenjati društvene odnose na selu. U ovom slučaju, individualni seljaci prestaju biti prirodni proizvođači, postaju robni proizvođači, vezani za jednu određenu poljoprivredno-prerađivačku industriju. Naši oblici kooperacije u svakom su slučaju specifični, a na ovaj način utiru se i putovi — kroz vinarije i uljarne — za društvenu proizvodnju i društvenu raspodjelu dohotka — umjesto individualne proizvodnje i raspodjele — i stvara se daljnja osnova za povećanje društvene proizvodnje. Poljoprivredne zadruge preko prerađivačkih pogona moći će pravilno organizirati i poljoprivrednu proizvodnju zahvaljujući poljoprivrednim stručnjacima koji će raditi u tim pogonima. Uzmimo za primjer jednu vinariju. U njoj će biti zaposlen jedan inženjer agronom-enolog za preradu grožđa i doradu vina, jedan inženjer agronom-vinogradar koji će propagirati najbolje sorte vinove loze za preradu, koji će voditi antiperonosporna službu i boriti se protiv drugih bolesti i štetnika na vinovoj lozi, a po potrebi — prema veličini vinarije i proizvođačkog vinogradarskog rajona — još jedan poljoprivredni stručnjak. Naravno da je još potreban i jedan stručnjak-ekonomist. Poljoprivredni stručnjaci vinarije uz općinskog agronoma, moći će prići kompleksnom rješenju unapređenja vinogradarstva i vinarstva dotičnog područja i prenositi svoja iskustva na mlade kolege i druge vinogradarske centre. Isti je takav slučaj i s uljarnom. Stručnjaci ovih pogona kao specijalisti moći će direktno koristiti naučna dostignuća bez posredstva poljoprivrednih stanica.

Organizacija poljoprivredne službe i utvrđivanje mjesta poljoprivrednih stručnjaka je opsežan i odgovoran posao. Zato je trebalo da kongresni odbor Prvog kongresa poljoprivrednih inženjera i tehničara Jugoslavije povjeri izradu ovog referata poljoprivrednim stručnjacima iz različitih republika — barem Slovenije, Hrvatske i Srbije. Na taj način još bi se bolje uočile slabosti organizacije poljoprivredne službe i odlučnije odredile smjernice za uklanjanje tih slabosti koje koče poboljšanje uslova za unapređenje poljoprivredne službe i proizvodnje. Jer, konačna svrha pravilne organizacije poljoprivredne službe nije u vječnom reorganiziranju, nego u pronalaženju najefikasnijih i najpotrebnijih mjera za unapređenje poljoprivredne proizvodnje uz mijenjanje društvenih odnosa na selu.

Poljoprivredna stanica ima svoje opravdanje u uslovima kada još ne raspolažemo s dovoljnim brojem i specijaliziranim stručnjacima. U perspektivi ovaj most između nauke i operative, brojčanim i stručnim jačanjem specijalista agronoma u proizvodnji, postat će suvišan.

Ing. Ivo Mrgudić